

Az 1998. november és a 2001. március közötti 28 hónap alatt bekövetkező Tisza menti árvízi események védekezési és újjáépítési költségei mintegy 120 milliárd Ft-ba kerültek (KöViM 2002). Az összeg nagysága és a károsodott települések száma jól mutatja, hogy jelentős gazdasági és társadalmi feladat a természet és a társadalom között kialakult konfliktus szükségzerű rendezése.

3. AZ ALFÖLDI ÁRVIZEK MIGRÁCIÓS KÖVETKEZMÉNYEI

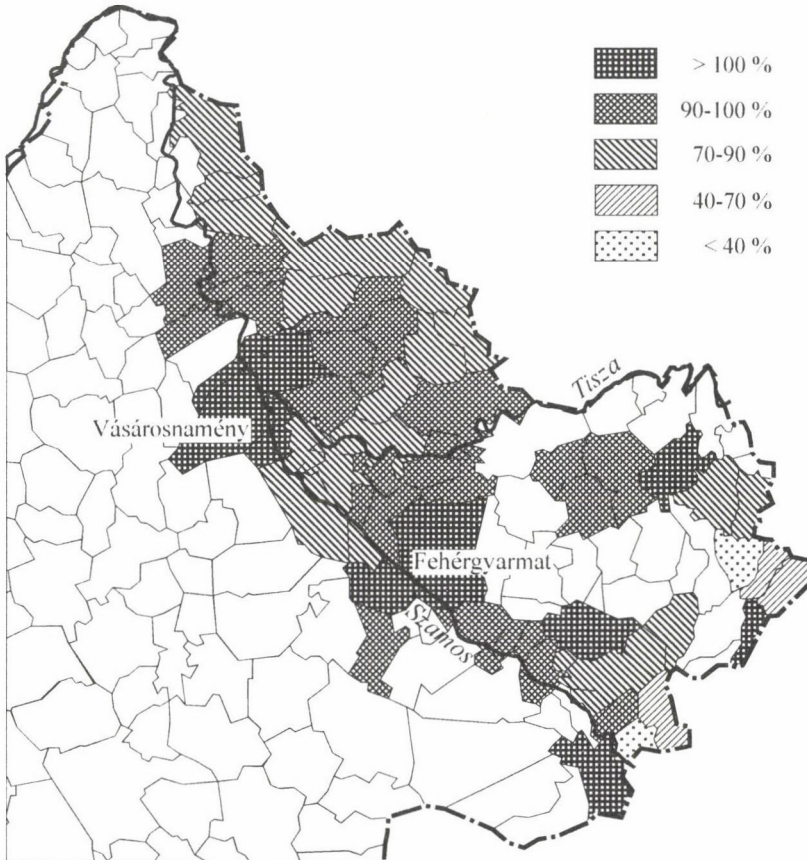
A vissza-visszatérő árvízi események elbizonytalaníthatnák a veszélyeztetett területen élő lakosságot, ami esetleg számottevő elköltözésben nyilvánulna meg. Áttekintve azonban a felsorolt árvízi eseményeket, kevés olyan adatot találtunk, ami az ilyen, a „félelem vagy kényszer irányította” elköltözéseket egyértelműen alátámasztja. Három árvízhez kötődően azonban mégis kimutathatók ilyen változások (ezek közül kettőt egy korábbi cikkünkben részben érintettünk már – Rakonczai 1982).

3.1. Az 1970-es Szamos és Túr menti árvíz

A folyók korábban ismertetett gátszakadásai miatt 40 településen mintegy 5700 lakás semmisült meg. A központilag is támogatott újjáépítés jelentősen javította a lakásállomány minőségét. Emellett azonban akkor még kevésbé látott problémákat is okozott. Például az építkezésekhez felvett hitelek későbbi jelentős kamatterhei számtalan családot sodortak nehéz helyzetbe, az uniformizált új épületek jellegtelenné tették a települések képét. Az árvíz és az azt követő újjáépítés ugyanakkor felgyorsította az érintett aprófalvas, elmaradottabb térségből a helyi központok felé irányuló vándorlásokat. Már az 1980-as népszámlálás adatai jól mutatták, hogy csak néhány központi település népességszáma növekedett, míg a települések többségében számottevő (10–30%) népességcsökkenés figyelhető meg – miközben Szabolcs-Szatmár megyét akkor még jelentős népességnövekedés jellemezte. Szembeötlő, hogy az 1948-as, illetve a későbbi 2001-es árvíz által érintett beregi térség már az 1970-es évtizedben is számottevően veszített népességéből (2. ábra).

Inkább csak gyanítható, hogy a migrációs folyamatok nagyobb része az általános társadalmi folyamatokhoz való alkalmazkodás eredménye. Az árvízi eseményekkel egyértelműen összefüggésbe hozható migrációs folyamatok is tapasztalhatók azonban, mégpedig néhány határközeli településen. Az 1970-es árvíz után a határ mentén létesített lokalizációs töltésen kívül maradt (ezáltal jobban veszélyeztetett, illetve építésügyileg is korlátozott) öt településről látványos a lakosság elköltözése (2. táblázat). A legnagyobb arányú népességcsökkenés Nagygécen következett be (itt adminisztratív eszközökkel is korlátozták a költözést), aminek hatására 1982-től meg is szűnt a település – területét Csengersimához csatolták. Jól megfigyelhető a többi település folyamatos népességvesztése is – igaz ez már nem migrációs csökkenés, hanem főként az utóbbi évtizedben az elöregedés miatti természetes változás.

2. ábra. A felső-tiszai árvizek által sújtott települések népességváltozása 1970–1980
 Figure 2 Changes in the population of the communities hit by floods along the Upper Tisza between 1970 and 1980

Forrás: Népszámlálási kötetek 1970–2001. KSH, Budapest

2. táblázat. Népegységcsökkenés az 1970-es árvíz után épült lokalizációs töltésen kívül maradt településeken a népszámlálási adatok alapján (fő)

Település	1970	1980	1990	2001
Garbold	325	193	149	144
Komlódtótfalu	1057	233	90	98
Nagyéc	706	22	–	–
Kishódos	362	111	87	83
Nagyhódos	459	251	162	143

Forrás: Népszámlálási kötetek 1970–2001. KSH, Budapest

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye statisztikai évkönyvei 1999–2001. KSH, Nyíregyháza